

Jussi Huttunen
maakuntajohtaja

Kuntatalouspäivä Kuopio 24.11. 2011

1. Suomalainen lähtökohta hyvinvointiyhteiskunnalle ja – kunnalle

Perustuslaki, perusoikeudet, tasa-arvo, yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet palveluihin, palveluiden tasapuolinen saatavuus maamme eri osissa, tasapuolinen ja tasapainoinen alueiden kehittäminen ..., ja monet muut ovat käsitteitä, arvoja, politiikan sisällön ohjausvälineitä suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa. Ovat olleet ja ovat edelleen nykyisen hallituksen ohjelmassa.

Edelliset asiat – lupauksiksi käsitettävät arvot ja tavoitteet – eivät toteudu kirjaimellisesti tänään, eivätkä kuntalaiset edes niin vaadi. Lapissa lähdetään synnyttämään jopa 500 km päähän, monissa kaupungeissa kadun yli sairaalaan. Posti-, ja monet muut julkiset palvelut ns. yleispalveluvelvoitteen alaiset ovat parhaillaan arvioinnin ja uudelleen määrittelyn kohteina.

Kuntarakenne – ja väistämätön palvelurakennemuutos – tulee koskettamaan kuntalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia palveluiden saamiseen niin uusien - maantieteellisestikin suurien - suurkuntien välillä ja sisällä uudelleen päätettyinä. Tekevätkö päätökset uudet päätöselimet kunnissa vai ohjaako prosessia uusi valtion normitus on auki toistaiseksi. Kokonaisohjausta tarvitaan.

Edessä on joka tapauksessa monien hyvinvointiyhteiskuntaan liittyvien ja liitettyjen käsitteiden, arvojen ja tavoitteiden uudelleen määrittely. Vaikka niitä ei määriteltäisikään aika ja käytännöt – raha, talous - puhuu ne uusiksi väistämättä meillä ja monissa EU:n jäsenmaissa lähivuosina.

2. Valtionosuudet eivät vedä eikä työnnä kuntia !

Ei ole olemassa valtionosuusvetoisia kuntia.

Valtionosuusvetoiset kunnat ja listaukset niistä - Kuntaliitonkin toimesta - ovat kuntia aliarvioivia, väärä mielikuvia ylläpitäviä ja vastakkain asettelua luovia. Kuvaus valtionosuusvetoinen, luo ja sillä luodaan kuvaa johtamistaidoiltaan heikommasta kuntapäättäjiä ja virkamiesten joukosta – reppanasakia, toisten elätettäviä, pärjättäisiin paremmin jos noita ei olisi asenneilmastoa.

Valtionosuus on mielestäni tuloerä hyvinvoinnin ylläpitoon – niihin peruspalvelukustannuksiin joita edellä mainitsemani yhtäläiset perusoikeudet ja tasapuolisuus Suomen kansalaisia, kuntalaisia kohtaan takaavat ja edellyttävät julkiselta vallalta – valtiolta ja kunnilta toimijoina.

Erilaisen kustannusrakenteen aiheuttaa ja ovat aiheuttaneet useat tekijät maamme kehityksessä aina 1960-luvulta tarkasteltuna; maasta-, ja maassamuutto, kaupungistuminen, väestörakenteen muutokset, ikääntyminen, alueelliset merkittävät sairastavuuserot, syntyvyyden alueelliset erot, työpaikkakehitys kansallisena ja globaalina muutoksena, tehty ja tekemätön aluepolitiikka .. jne monet muut tekijät.

Resurssien surutonta tuhlaamista tapahtuu niin suurissa kuin pienemmissä kaupungeissa – aivan kuten yrityksissäkin. Kunnan koosta ja väestömäärästä ei pysty päättelemään kunnanjohtajan/ kaupunginjohtajan ja kunnanhallituksen yhteenlaskettua älykkyyttä, ja erityisesti muutosjohtamisosaamisen osamäärää.

Vaativat olosuhteet ovat saattaneet kehittää jopa vaativampaa osaamista kunnissa ja yrityksissä – kuin mitä runsaiden lihapatojen ääressä pääsee tapahtumaan !

3. On syytä tarkastella maakuntatalouksia

Palvelujen kustannuksia, muutostrendejä ja rakenteellista kehittämistä on syytä tarkastella ja verrata maakuntien kesken. (Kyseessä siis peruspalveluiden ylläpidon, tuottamisen, kustannusten vertailu – ei maakuntahallinnon aseman korostamiseen liittyvä näkökulma)

Palveluiden vertaamiseen maakuntien kesken on tuotava myös uusia indikaattoreita, kuten väestötiheys, vallitseva palveluverkko ja kustannustekijät, maakunnan yhteiset ominaispiirteet, historia ja esim. työpaikka-, koulutus-, elinkeino-, tulopohjakehitys sekä peruspalveluiden ylläpitoon tulevan valtion rahoituksen kehitys maakuntatasoisesti.

Edelliset asiat on syytä kytkeä tiiviisti kansalliseen ja EU:n harjoittamaan alueiden kehittämiss politiikkaan. Pian hallituskaudelle hyväksyttävät valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet 2011 – 15 muodostavat hyvän kehyksen ko. tarkastelulle ja työlle.

Alueiden, maakuntien ja kuntien kehittämistä ja kehittymistä halutaan vahvistaa. Kansallista politiikka täydentää EU:n alue-, ja rakennerahastopolitiikka juuri maamme syrjäisimmille ja harvan asutuksen alueille korostuneesti suunnattuna.

Valtioiden välisiä ja jäsenmaiden sisäisiä kehittyneisyseroja halutaan tasata ja turvata niin palveluiden lähisaatavuus kuin päätöksenteon läheisyys.

Kuntien vastuu – taloudellinen omavastuu – on kasvamassa myös alue-, kunta-, maakuntakehittämisessä lähivuosina. Vuoden 2012 valtion talousarvioesitykseen sisältyvät aluekehityksen määrärahaesitykset lisäävät kuntien rahoitusvastuuta merkittävästi aluekehittämisessä. Näin käy Pohjois-Savossakin jos nykyinen kehittämisen resurssitaso nähdään perusteltuna säilyttää. Korottamiseenkin on perusteita ja siihen kannustetaan nimenomaan valtakunnallisissa kehittämistavoitteissa vuosille 2012-15.

Ennuste; Vaativia aikoja edelleen.., uusia haasteita ja mahdollisuuksia.., vanhoja vaikeuksia .., luvassa päättyvälle ja uudelle kunnallisvaalikaudelle.